

„ურწმუნო მწერლებს!“

1908 წ.

ჩვენმა მწერლებმა დაჰმარხეს და გამოიგლოვეს ქართული მხატვრული ლიტერატურა. ზაფხულის მიწურულებში, როდესაც შემოდგომის მოახლოება გულში რაღაც გამოურკვეველ სევდას ჰბადავს, ზაფხულის მიწურულებში ჭმუნვის ჰანგზე მომართული საუბარი ჩვენი ლიტერატურის სიკვდილის შესახებ გლოვის ზარსავით აღწევს გულის სიღრმემდე. მე ძალიან კარგადა მესმის, რატომ შფოთავენ და სწუხან ქართველი პუბლიცისტები. სავაგლახო ბევრი რამ არის ჩვენს ცხოვრებაში. სატირელი ბევრია იმ გარემოებაში, რომ აღფრთოვანებისა და აღმაფრენის შემდეგ, რომელიც განვიცადეთ ხელში თითქმის არა შეგვრჩა რა. ვისაც ჰშიოდა, ისევ ჰშია, ვისაც სწყუროდა, ისევ სწყურია და გატიალებული გული კი მეტის სევდით და მწუხარებით აივისო! მე კარგად მესმის ის შიში, რომელიც იპყრობს ქართველ ინტელიგენტს - დიდი ღონე და ენერჯია დაიქსაქსა და დანგრეული ოჯახი კი ისევ დანგრეულია და თითქოს არასადა სჩანს დასაწყისი იმ დიად საქმისა, რომელსაც უწოდებენ ერის შემოქმედებით მუშაობას. არა სჩანს ეგ შემოქმედებითი სიცოცხლის ძგერა და აჩქარებული მაჯისცემა და ეს მიდუნებული ტემპი დაძაბუნებულ საზოგადოებრივ მოძრაობისა გამანადგურებელ შთაბეჭდილებას ახდენს ქართველ ადამიანის ცნობიერებასა და სულიერ ვითარებაზე. იკარგება ხალისი წერისა, ფიქრისა და აღშფოთებული გრძნობა მოსვენებას დაეძებს. ამ ხასიათის ფსიხიურ ატმოსფეროში მწერლობას მართლაც და საფრთხე მოელის. და მე კარგად მესმის ის სასოწარკვეთილება, რომელსაც ეძლევა ჩვენი ინტელიგენცია ამ ზაფხულის მიწურულებში, როდესაც ჰაერში სევდიან შემოდგომის სული ტრიალებს და როდესაც გუმინ ამწვანებული ტყე უკვე ყვითლად იღებება.

მაგრამ... მე არ მსურს ავაცოლო გული ამ მწუხარე ხასიათის საუბარს. იმაზე ადვილი არაფერია, მიადგე ღარიბ და დაჩაგრულ კაცის კარს და დაიწყო ქვითინი - რა ხარ, რა ადამიანი ხარ, შენს ქოხში ბნელა, შენს ირგვლივ ოხვრაა, შენს გულში სევდაა. დავრდომილ ადამიანის გაბიაზრეება ადვილი საქმეა. სიმამაცე და სიყოჩაღე უფრო ის არის, როდესაც გულ-გატეხილ ადამიანს ეტყვი - წარბებს ნუ იკრავ, გაიცინე და გაუღიმე მზეს, რომელიც ასეთის სიუხვით აზნევს ირგვლივ სითბოს და სინათლეს, გაჰხედე ლაჟვერდ ცას, სადაც ვარსკვლავნი ციმციმებენ, ჩაიხედე შენს გულში, სადაც ღრმა აუზია სიყვარულისა - სიყვარულისა, რომელსაც აღმოჩენა სჭირია, სიყვარულისა, რომელიც ათბობს დაობლებულ გულს და დავრდომილს ადამიანად ხდის. და ვერ წარმოიდგენთ, რანაირს სასწაულს ახდენს ხშირად ამ გვარი ნუგეში! რაც გინდ დაეცეს ადამიანი, მას სიკვდილის პირამდე უყვარს სიცოცხლე, სწყურია ბედნიერება, მისი გული არა სცხრება, რაც გინდ ბევრი ტანჯვა ერგოს მას წილად. და სანამ იგი ცოცხალია, სანამ მას ჩაკლული არა აქვს სურვილი და ნება, სანამ ის მდებარე კუთად არ გადაიქცევა, მას თქვენ ვერ დააბამთ ბნელ და ნოტიო სარდაფში, იგი მზისკენ გაექანება და მზის ნაზ სხივებში გახვეული გაითბობს ძვლებს, ხორცს, გულს. ასეთია ადამიანის ბუნება, ასეთია სიცოცხლის საიდუმლო კანონი!

თქვენ კი უგებთ ანდერძს არა მარტო დავრდომილ ადამიანს, არამედ მთელ ერს, მართალია პატარა ერს, მაგრამ იმისთანას, რომელსაც ბევრი რამ გამოუცდია - ავიც, კარგიც, რომლის გული სიყვარულითაც სძგერდა, სიძულვილითაც, ერს, რომელსაც სჩაგრავდნენ ათასგვარად და ათასფერად, ხოლო რომელსაც არ დაუკარგავს არც სიცოცხლის, არც სიყვარულის, არც - სიძულვილის უნარი. დიად, არც სიძულვილის უნარი! სიძულვილის გრძნობა ხომ იგივე მძოდრავი ძალაა, როგორც სიყვარული. სიძულვილი იბადება იქ, სადაც ჰქრება სიყვარული, სიძულვილი სულის კვეთებაა სიყვარულის დახშობის გამო, სიძულვილი სიყვარულის ნატვრაა. და ვაი იმ ერს თუ ადამიანს, რომელსაც, სიყვარულის დაკარგვის გამო, სიძულვილის გრძნობაც დაეხშო. ამ ერს და ამ ადამიანს სიკვდილი მოეღოს! და ჩვენ ყველას თუ გვაკლია სიყვარული, სიძულვილის წყარო ხომ დაუშრეტელი გვაქვს და მეც იმედს არ ვკარგავ.

ეგ სიძულვილი, რომელიც ჩვენს გულშია, ეს უკმაყოფილება, რომლითაც გაჟღენთილია ჩვენი არსება, ეს წყურვილი სიცოცხლისა და დაუცხრომელი ძებნა ბედნიერებისა იმისი თავდება, რომ ჩვენი საქმე ადვილად გამობრუნდება, რომ ის, რაც დაკარგულად გვეჩვენება, ჯერ კიდევ ჩვენს ხელშია, რომ ის, რაც სიკვდილად გველანდება, ძილი და თვლემია მარტოდენ.

იდუმალი მუშაობა ცხოვრების განახლებისათვის ირგვლივ სწარმოებს. ამ მუშაობის კვალს იპოვნით როგორც დაქსაქსულ ინტილიგენტთა წრეში, ისე ხალხის გულში. ჩვენ ვმაღავთ, არ ვაჩენთ ჩვენი სულის კვეთებას. იქ კი, გულის სიღრმეში, დუღილია, შეუწყვეტელი ძგერაა. შეუწყვეტელი გამორკვევა და გამოსახვაა სიცოცხლის საიდუმლოებისა, ცხოვრების დაფარულ აზრისა. ეს გამორკვევა და ეს გამოსახვა ჯერ კიდევ დამწიფებული არ არის, იგი თითქოს ცნობიერების გადაღმა იმყოფება, ხოლო მისი მუშაობა ისეთი ძლიერია, რომ დღეს ხვალ იგი გადმოსჩქეფს, ცნობიერების წრეში ჩადგება და ცნობიერების ნათელით მოიფინება.

და ამ დროიდან დაიწყება აჩქარებული განახლება ჩვენის ცხოვრებისა. ამ დროიდან ქართველი მწერლები გაბედულად იტყვიან იმას, რაც სათქმელია. სათქმელი კი ბევრია. გადაჰხედეთ, რა ვრცელია სიცოცხლე, რა მიუწვდომელია მისი საიდუმლოება, რა მომხიბლავია მისი წარმტაცი ფერადები. გადაჰხედეთ, რა განუზომელია ადამიანთა მწუხარება. ქსელშია გაბმული ადამიანი დაბადებიდან სიკვდილამდე, სიკვდილამდე! ხომ იცით, რაც არის სიკვდილი! სძგერს თქვენი გული სიყვარულით, მზის ნაზ სხივებით სტკბება იგი, შრომობთ და მეცადინეობთ, ოცნებობთ და მიისწრაფით იქითკენ, სადაც „ბედნიერება“ გეგულებათ. ერთ მშვენიერ დღეს კი ეგ თქვენი სიყვარულით სავსე გულის ძგერა სდუმდება, გონებას ბინდი ეფარება და თქვენთვის იკარგება, რაც გიყვარდათ, რაც გძულდათ, რაც გხიბლავდათ და გათბობდათ ამ ბედკრულ დედამიწაზე. ამას ჰქვია სიკვდილი! და ეს სიკვდილი სიცოცხლეზე უმტკიცესია, სიცოცხლეზე უძლიერესია, სიცოცხლეზე უფრო გაუგებარი და უფრო გამოუცნობი საიდუმლოებაა. თუ გაქვთ ნიჭი, თუ გაქვთ უნარი მხატვრულად გამოჰსახოთ ადამიანის ფიქრი და გრძნობა, აი დიდი მასალა შემოქმედებითი მუშაობისათვის, აი ხელოვანის წარმტაცი სამეფო. ამ სამეფოს საზღვრები

განუზომელია! ამ საზღვრების ფარგალი ცოდნის გადაღმაც კი მოსჩანს. სადაც ცოდნა სდუმს, ხელოვნება მეტყველებს. გრძნობის ენა მომხიბლავია, ხშირად სუბიექტურად უფრო სარწმუნო, ვიდრე დალაგებული და განსაზღვრულ პირობებთან შეწონილი მსჯელობა.

მე ამ ჟამად არა მწადია საბუთებით დაგარწმუნოთ, რომ ჩემი იმედი ქართულ ლიტერატურის და ცხოვრების აყვავების შესახებ უსაფუძვლო არ არის. თქვენ თითონ კარგათ არკვევთ ამ პირობებს, რომელნიც საჭირონი არიან ხელოვნების განვითარებისათვის. საქმე ამ პირობების გამორკვევაში აღარ არის, საქმე ის არის, რომ თქვენ გქონდეთ რწმენა, რომ საჭირო პირობებს აუცილებლივ მოვიპოვებთ და ამ პირობებში ჩაყენებულ ხელოვნებას ავაყვავებთ და გავაძლიერებთ. ეს რწმენა გაკლიათ თქვენ. მე ეგ რწმენა მაქეზებს და მამხნეებს მაშინაც კი, როდესაც ირგვლივ გოდება და სევდის ხმა ისმის ამ გულსატკენ საგნის შესახებ. თქვენ ანდერძი აუგეთ თითქმის ჩვენს ხელოვნებას, გამოიტირეთ და გამოიგლოვეთ იგი. მე იგი დამარხული არა მგონია. არა მგონია იმიტომ, რომ ვხედავ, როგორც მზადდება ჩვენში ნიადაგი ფართო ეპიკურ და ფსიხოლოგიურ ხასიათის შემოქმედებისათვის. და ცხოვრების საერთო აღორძინებასთან ერთად გაჩნდება ნაწარმოები, რომელიც სიმღერასავით ტკბილი იქნება, სიბრძნესავით ღრმა. ამ ნაწარმოებში ამოვიკითხავთ ჩვენის სულის კვეთებას. იგი აგვადელვებს, რადგან შიგ ნაამბობი იქნება ჩვენი დიდი ხნის წყურვილი სიცოცხლისა და სიყვარულისა და ჩვენი გაუგებრობა და გაურკვევლობა სიკვდილის წინაშე!

ტექსტის ციფრული ვერსია მოამზადა:

დუშეთის #2 საჯარო სკოლის მოსწავლემ, ნანი საღირაშვილმა

8 აპრილი, 2020 წელი

#დარჩისახლში